

RADA FUNDACJI

Hallna Bortnowska-Dąbrowska Marek Antoni Nowicki
Jerzy Ciemniowski Teresa Romer
Janusz Grzelak Mirosław Wyrzykowski
Michał Nawrocki

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Maciej Nowicki
Sekretarz: Piotr Kładoczny
Skarbnik: Lenur Kerymov
Członek Zarządu: Dominika Bychawska-Siniarska

Warszawa, 10 października 2017

Stanowisko HFPC w związku z przeszukaniami w dn. 4 października 2017 r. w biurach Lubuskiego Stowarzyszenia na Rzecz Kobiet BABA oraz Centrum Praw Kobiet

Helsińska Fundacja Praw Człowieka pragnie wyrazić zaniepokojenie w związku z przeszukaniami przeprowadzonymi 4 października 2017 r. przez policję w biurach Lubuskiego Stowarzyszenia na Rzecz Kobiet BABA (dalej: Stowarzyszenie BABA) oraz Centrum Praw Kobiet (dalej: CPK) w Gdańsku, Łodzi i Warszawie. Działaniom policji i prokuratury szczególnego charakteru nadaje kontekst polityczny, w jakim przeszukiwanie to miało miejsce. W opinii HFPC kontekst ten tworzy nie tylko bezpośrednio je poprzedzający protest kobiet pod nazwą Czarny Wtorek, ale także szereg wcześniejszych działań organów państwa.

Nie ma wątpliwości, że organy wymiaru sprawiedliwości, w tym organy ścigania, powinny mieć możliwość jak najskuteczniejszej realizacji swoich zadań (m.in. poprzez wejście do określonych pomieszczeń). Jednak nie może umknąć uwadze, że przeszukiwanie przeprowadzone przez policję i prokuraturę w tym konkretnym przypadku wpisuje się w dwa negatywne trendy, które można zaobserwować w polityce prowadzonej przez polskie władze od 2016 r. Z jednej strony są to wyraźne kroki pogarszające sytuację kobiet w Polsce, a z drugiej intensywne działania zawężające przestrzeń dla funkcjonowania organizacji pozarządowych. Znajdujące się na przecięciu tych tendencji organizacje pozarządowe broniące praw kobiet, w tym świadczące pomoc kobietom doświadczającym przemocy domowej, jako jedne z pierwszych stały się obiektem wzmożonych działań ze strony organów państwa.

W kontekście przeprowadzonego w ubiegłym tygodniu przeszukiwania pomieszczeń organizacji świadczących pomoc ofiarom przemocy domowej warto przypomnieć, że w ostatnich latach trwała w Polsce burzliwa dyskusja na temat ratyfikacji Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Cel Konwencji, jakim jest walka z najpoważniejszym przejawem dyskryminacji kobiet, który uniemożliwia im korzystanie z praw i wolności, sprowadzono niejednokrotnie do „propagowania ideologii gender”. Mimo przeszkód Konwencja została ratyfikowana przez Polskę w 2015 r. Oznacza to między innymi, że Polska zobowiązała się wspierać „prowadzone na wszelkich szczeblach działania właściwych organizacji pozarządowych oraz społeczeństwa obywatelskiego dotyczące zwalczania przemocy wobec kobiet”, a

także nawiązywać „skuteczną współpracę z tymi organizacjami”¹. Polskie władze są również zobligowane podejmować „konieczne środki prawne lub inne działania, zgodnie z prawem krajowym, aby zagwarantować funkcjonowanie odpowiednich mechanizmów zapewniających skuteczną współpracę pomiędzy wszystkimi właściwymi organami państwowymi (w tym [...] także organizacjami pozarządowymi [...]) w celu zapewnienia ochrony i wsparcia ofiarom i świadkom wszelkich form przemocy objętych zakresem niniejszej Konwencji [...]”². Konwencja stanowi wreszcie, że „[s]trony zapewniają lub organizują specjalistyczne wsparcie dla wszystkich kobiet będących ofiarami przemocy oraz dla ich dzieci”³.

Ratyfikacja Konwencji nie zamknęła jednak dyskusji na jej temat. W listopadzie 2016 r. Ministerstwo Sprawiedliwości (dalej: MS) przygotowało projekt wniosku o wypowiedzenie Konwencji i rozesłało go do uzgodnień resortowych. Prace nad wypowiedzeniem Konwencji nie zostały jednak uwzględnione w planie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów⁴. Niedługo potem, w lutym 2017 r. w sprawie Konwencji zabrał głos Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda, który w programie telewizyjnym radził, żeby Konwencji „przede wszystkim nie stosować”⁵. Warto przy tym przypomnieć, że Prezydent RP „czuwa nad przestrzeganiem Konstytucji”⁶, która w Artykule 9. stanowi, że „Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego”.

Jednocześnie w latach 2016-2017 organizacje pozarządowe działające na rzecz kobiet, a przede wszystkim świadczące pomoc ofiarom przemocy, napotkały szereg problemów w dostępie do finansowania ze środków publicznych. Zarówno Stowarzyszeniu BABA jak i CPK odmówiono finansowania z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej, którym dysponuje Ministerstwo Sprawiedliwości. Jako przyczyny odmowy dotacji dla CPK wskazywano konieczność niedyskryminacyjnego świadczenia wsparcia i zawężenie przez CPK pomocy tylko do kobiet⁷. W tym kontekście przypomnieć można Artykuł 4 (4) cytowanej Konwencji Rady Europy. Mówi on, że „[s]pecjalne środki, niezbędne do zapobiegania przemocy ze względu na płeć i ochrony kobiet przed taką przemocą nie są uznawane za dyskryminację w myśl zapisów niniejszej konwencji”.

Oprócz ograniczania dostępu do środków publicznych, zaobserwować można także działania zmierzające do ograniczania udziału organizacji pozarządowych świadczących pomoc kobietom doświadczającym przemocy domowej w procesach konsultacji aktów prawnych⁸ oraz ograniczenia pola do dialogu w ramach struktur ministerialnych.

¹ Artykuł 9 Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Tekst Konwencji dostępny jest tutaj: <http://bit.ly/2gRTP0U>.

² Artykuł 18 (2) Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.

³ Artykuł 22 (2) Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.

⁴ Odpowiedź Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania na list RPO jest dostępna tutaj:

www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Odpowiedz_Pelnomocnika_Rzadu_do_spraw_Spoleczestwa_Obywatelskiego_i_Rownego_Traktowania_ws_Konwencji_stambulskiej.pdf

⁵ Nagranie wypowiedzi Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy jest dostępne tutaj:

https://vod.tvp.pl/video/warto-rozmawiac_02022017,28601628 [00:19:00]

⁶ Artykuł 126 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

⁷ Informacja dostępna tutaj: www.rp.pl/Fundacje-i-stowarzyszenia/306179959-RPO-interweniuje-ws-odmowy-przyznania-dotacji-dwom-organizacjom.html#ap-1

⁸ Np. przy ostatnich zmianach Rozporządzenia Ministerstwa Sprawiedliwości w sprawie pomocy pokrzywdzonym przestępstwem i pomocy postpenitencjarnej.

Jak wspomniano wyżej, opisane wydarzenia są osadzone w szerszej kampanii mającej na celu oczernienie poszczególnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego⁹. Można je również postrzegać jako element zorganizowanej strategii prowadzącej do ograniczania praw kobiet, obok prób wprowadzania całkowitego zakazu aborcji¹⁰, limitowania dostępu do antykoncepcji czy rozszerzania zasięgu klauzuli sumienia.

Należy jednak podkreślić, że działania wymierzone w organizacje pomagające kobietom doświadczającym przemocy domowej wywołują negatywne konsekwencje przede wszystkim dla osób, które z pomocy tych organizacji bezpośrednio korzystają. Działania Policji i prokuratury względem Stowarzyszenia BABA oraz CPK skutecznie uniemożliwiły organizacjom pełne funkcjonowanie w ostatnich dniach, w tym np. przygotowywanie pism procesowych dla klientek. W perspektywie mogą one jednak wywołać bardziej długotrwały „efekt mroźący” zarówno w kręgu organizacji zajmujących się ochroną praw kobiet jak i wśród osób, które szukają pomocy tych organizacji. Zatrzymanie przez policję i prokuraturę baz danych organizacji może wywołać u ich klientek obawy odnośnie poufności. Podczas gdy gwarancja dyskrecji i zaufania jest jednym z najważniejszych elementów świadczenia pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej. Działania Policji i prokuratury mogą zatem wpłynąć negatywnie na funkcjonowanie, i tak już osłabionego, systemu pomocy ofiarom przemocy domowej.

Helsińska Fundacja Praw Człowieka wyraża solidarność z członkami i członkiniami Stowarzyszenia BABA oraz Centrum Praw Kobiet i jednocześnie deklaruje udzielenie wszelkiej, koniecznej pomocy prawnej. HFPC liczy ponadto, że działania władz polskich obserwowane w ostatnich latach w stosunku do organizacji świadczących pomoc kobietom doświadczającym przemocy domowej nie są wyrazem bagatelizowania tego problemu ani próbą ukrycia jego skali i charakteru. Przemoc domowa jest w przeważającej mierze przemocą wobec kobiet¹¹. Dlatego pragniemy zaapelować do Ministra Sprawiedliwości-Prokuratora Generalnego o podjęcie systemowych, adekwatnych działań w zakresie odpowiedniego rozwoju systemu wsparcia dla jej ofiar.

o imieniu zarządu HFPC

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
PREZES ZARZĄDU

Danuta Przywara
Danuta Przywara

⁹ Patrz np. www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2016/05/list-NGO-prezes-TVP.pdf, <http://wiadomosci.ngo.pl/wiadomosc/2001353.html>, www.hfhr.pl/odpowiedz-krrit-na-skarge-hfpc-zlozona-w-sprawie-wiadomosci-tvp/

¹⁰ Opinia HFPC nt. ustawy antyaborcyjnej jest dostępna tutaj: www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2016/07/HFPC-opinia-ustawa-antyaborcyjna.pdf

¹¹ Statystyki Policji dotyczące stosowania przez funkcjonariuszy procedury Niebieskich Kart w 2016 r. pokazują, że na 73 531 wypełnionych formularzy i 91 789 ofiar, 66 930 ofiar to kobiety. Dane są dostępne tutaj: <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>